

OPT

nr. 28
23 mai 2022

motive

FICȚIUNEA

săptămânal de cultură

Director de număr
CIPRIAN HANDRU

draga mea păroasă fericire
ești înțepenită în ghips

Leonard MATEI

Criza hârtiei și a tiparului

Ciprian Handru

Odată cu noul coronavirus (Sars-CoV-2), apărut la finalul anului 2019, istoria recentă a luat o întorsătură cu totul și cu totul diferită față de cea pe care am trăit-o și experimentat-o până acum, mai ales generațiile mai tinere, care nu au mai trecut prin fenomene de o asemenea anvergură. Era de la sine înțeles că în urma unui așa tragic, așa spune, fenomen să urmeze numeroase repercusiuni resimțite în toate domeniile – economic, politic, social, cultural etc. Nici că oamenii „s-au obișnuit” cu această situație, că începutul anului 2022 aduce, în prim-planul mondial, războiul din Ucraina... Numeroase țări sunt implicate direct sau indirect, activ sau pasiv, mai mult sau mai puțin, în ceea ce privește situația actuală. Conflicte, tulburări, moarte, suferință, refugiați etc., toate duse la nivel de grea încercare pentru umanitate.

În baza acestor două mari tragedii, se întrevede un viitor (cel puțin) întunecat, întrucât mulți analiști politici și sociali anunță crize în majoritatea domeniilor. Una de interes pentru noi e criza hârtiei și a tiparului.

„Panică pe presa tipărită și edituri: hârtia s-a scumpit cu până la 70%”, asta anunța titlul unui articol publicat la sfârșitul anului 2021, menționând ca principale motive ale crizei următoarele: criza containerelor, pandemia și închiderea fabricii din Slovenia și orientarea spre Rusia. Alături de acestea, așa menționa acum și contextul politic, social, economic și cultural mondial, greu încercat de războiul din Ucraina. Nu întâmplător, în prezent, sunt numeroase articole în care se abordează subiectul în cauză, anunțând scenarii sumbre pentru viitorul hârtiei, implicit al tiparului. Încotro ne îndreptăm?... (vezi și romanul cu titlul omonim al lui Pavel Nedelcu, apărut în Biblioteca de Proză Contemporană, Editura Litera).

După cum se poate observa, prețurile hârtiei pentru tipărit s-au dublat în decurs de câteva luni, fapt care generează „panică” în rândul ziarelor și al revistelor culturale/litare, cu atât mai mult cu cât în România majoritatea produselor provin din import, și nu de oriunde, ci din blocul sovietic... iar cum contextul social nu e unul favorabil, temerile editurilor sunt într-un totu explicabile. Astfel, criza de hârtie resimțită la nivel european, chiar global, trebuie să devină prioritate generală, la fel ca celelalte „probleme”. Deși e un segment mai puțin cunoscut de public larg, este unul esențial, în măsura în care hârtia tipărită e literatură, iar literatura e viață... E dureros ca o revistă sau un ziar, cu tradiție sau nu, să își înceteze activitatea în print. Odată ce

acest fapt s-a întâmplat, e greu de crezut că mai poate reveni la o formă care a consacrat publicația respectivă.

În ultimii ani, e-bookurile, pdf-urile au căpătat o notorietate din ce în ce mai pronunțată, condiția hârtiei, în acest caz, devenind una din ce în ce mai fragilă. Publicul larg e interesat de literatura tipărită, încă nu prevalează lectura în format electronic, deși a căpătat teren. Dar literatura, cărțile clasice au încă o mare căutare în forma lor tradițională. Se observă o discrepanță majoră în raportul cerere – ofertă în ceea ce privește producerea și cumpărarea hârtiei...

Chiar dacă situația „umanioarelor” a fost mereu una cu „nevoi speciale”, în prezent, e cert că trec printr-o criză fără precedent, întrucât una dintre principalele lor condiții – producerea hârtiei – e zdruncinată din toate punctele de vedere. Ne întrebăm deci care vor fi consecințele pe termen lung și mediu... clar nu pozitive, am anticipa.

Bucurați-vă de scris/de citit, de hârtia tipărită, de mirosul unei cărți noi sau vechi, de paginile unei reviste culturale & literare!

Bunicul

Paul MANDELBAUM

În iunie 1940, nașiții se năpusteau asupra Parisului și o mare parte din oraș era evacuat, exod descris în Suite Française a lui Irène Némirovsky, romanul pe care nu avea să-l termine niciodată. Redactată cu un scris minuscul, a cărui importanță fiecele ei nu au înțeles-o decât ani de zile după război, cronică ei immortalizează acest capitol timpuriu al ocupației franceze: panica de a scăpa, mașinile încărcate până la răsturnare cu obiectele cele mai de preț ale familiei. Undeva, dincolo de imaginația ei, se ascunde bunicul meu.

La fel ca restul imigranților evrei care locuiesc în Orașul

luminilor, este și el la fel de nerăbdător să plece. După ce reușește să prindă unul dintre ultimele taxi-uri disponibile, îi spune șoferului să-l ducă în orașul Pornichet, pe coasta Atlanticului. Acolo, soția sa îl așteaptă, alături de adolescența care ani mai târziu va deveni mama mea. Odată ce se regăsesc în siguranță, bunicul meu îi va șopti soției sale că a „scăpat ca prin urechile acului de un complot de asasinat”.

Un complot de asasinat. Expresia ne duce cu gândul la personalități publice precum JFK sau arhiducele Franz Ferdinand, și mai puțin la refugiații cu acte

falsificate, cum era bunicul meu; și totuși, acesta este cuvântul pe care mama mea și-l amintea, și, având în vedere că nimeni nu îi acaparase imaginația de copil mai puternic decât tatăl ei, Rubin Zelzer, „asasinatul” trebuie să-i fi sunat drept un termen absolut și de netăgăduit. Din câte își amintea, motivul predominant pentru acest complot a fost banii, ceea ce este perfect plauzibil; deși nu era bogat, deținea ceva active, printre care o valiză mare din piele, plină de acțiuni la companii românești de petrol.

Pe de altă parte, omului nu-i lipseau dușmanii, așa că îmi vin

în minte și alte teorii plauzibile, fiecare reprezentând o probă de caracter în sine a acestui strămoș pe care nu l-am cunoscut niciodată. Mă întreb adesea cum aș fi făcut eu față vremurilor periculoase pe care le-a trăit el. Însă deși neonazismul american a conferit recent o importanță reînălțată acestor preocupări, nu pot pretinde că ele sunt noi, căci le port cu mine încă din copilărie. Dar nu despre mine este vorba aici. Este vorba despre bunicul meu și despre cei care l-au vrut mort.

extras din Harvard Review (#56)

Copilul tropical

Liviu G. Stan

Răcoarea din bloc îl învăluia și când ar fi intrat într-o peșteră. Era ora la care bătrânele își făceau siesta. Și tăblița de la parter cu mesajul PĂSTRAȚI LINIȘTEA îi dădea mereu senzația că trăia într-un templu al vrăjitoarelor și că un zgomot mai puternic ar fi putut dezlănțui fulgere și blesteme, gremlini și cranii zburătoare.

I se spunea Libanezu', avea treișpe ani și tocmai îi aburise pe niște puștani mai mici că le va arăta ceva paranormal: cei trei sâni ai maică-sii, care trăgea de obicei, la vremea prânzului, aghioase în țâțele goale din cauza căldurii. Ciutanii puseseră botul și formaseră acum un alai în urma lui. Paisprezece picioare urcau pe vârfuri treptele ciobite din marmură. Becurile de deasupra contoarelor luminau anemic prin fridele carcaselor conice, proiectându-le umbrele pe pereții crăpați și plini de mazăgălituri – un falus din care atârna o bandă de gloanțe, Brenda + Dylan = LOVE etc.

Ajuns în fața ușii, Libanezu' se întoarse spre puști și, punându-și mâinile în șolduri, le zise în șoaptă, ferm:

— Mai întâi banii.

De sub gâtul-i lung îi privea mândros, imprimat pe tricoul său albastru, Gohan din „Dragon Ball Z”, cu părul zbârlit ca frunzele de palmier, ținând în mână o bilă de electricitate, gata de atac. Libanezu' deschise palma și-n ea apărură imediat monede de 100 de lei. Cântărindu-le mulțumit, le vârî apoi în borseta de valutar care-i atârna la betelia pantalonilor din stofă și, scoțându-și cheia cu șiret de sub tricou, o introduse în yală și apăsă încet pe clanță.

Puștani erau nerăbdători. Unul dintre ei le spuse celorlalți că văzuse la video un SF cu Schwarzenegger în care apărea o gagică cu trei pepenoaice,

exact ca mama lui Libanezu'.

Rămas în spatele ușii, Libanezu' trăgea cu ochiul prin vizor, abia reținându-și un hohot de râs:

— Ce proști!

În casă era liniște. Maică-sa plecase pentru o săptămână la casa părintească din Tecuci cu treburi de-ale câmpului, iar taică-său se întorcea de la muncă abia după ora 17:00. Așa că-n restul zilei el era stăpân peste apartamentul cu două camere. Se duse în fața oglinzii de pe hol și-și studie figura, încercând să-și abată privirea de la urechile ușor clăpăuge. Își dădu subit o palmă. A doua fu și mai zdravănă. Ochii i se înroșiră, sticlindu-i de lacrimi.

— Băga-mi-aș, am dat prea tare!

Apoi își ciufuli părul, după care, apucându-și piepșii tricoului, trase în părți cu forță de mai multe ori, până când

materialul părâi și se despică într-un decolteu.

— Perfect!

Deschise apoi cu un gest agresiv ușa:

— Fugiți! M-a atacat!

Droaia până mai adineauri excitată se buluci pe trepte îmbrăncită de Libanezu'. Sandalele și tenișii răpăiau ca grindina. Mai mulți vecini ieșiră să vadă ce se întâmplă, printre care și Lucica, una dintre babele-jandarm ale blocului, expertă în spartul distrației. Ce i-ar mai fi pus Libanezu' janghinei otravă de șoareci în băutură.

— Costine, lasă că te spun eu lu' mă-ta! răsună în urma lui amenințarea țatei.

Se opriră din fugă abia în spatele centralei termice din cartier. Puștii găfâiau leocă de transpirație. Libanezu' își continuă farsa, arătându-le tricoul:

— Uitați-vă ce mi-a făcut nebuna. Am trezit-o din

greșeală. Așa reacționează dacă-i stric somnul.

Ciutanii beliră ochii. Mai puțin unul, un blondin mai tupeist, care-i zise:

— Dă-ne banii înapoi.

— Ce-ai zis, mă?!

— Dă-ne banii.

— Tu vrei să te zic lu' tac-tu că-i cheltui gologanii ca să te uiți la țâțe?

— Poate te zic eu că mi-ai furat banii...

— Bine, fraierică. Îi vrei? Na, ia-i.

Primi în schimb o scatoalcă peste ceafă. Copilul se luă cu mâinile de cap și începu să plângă. Ceilalți tăceau mâlc. Libanezu' îi trase și-un spiț în cur. Puștiul plecă umilit, balmăjind ceva în barbă, cel mai probabil injurături sau amenințări de răzbunare.

(fragment de roman)

Continuarea în versiunea online

Gabriela Toma: Poeme împachetate

Gabriela Toma e non-stop la Muzeul Literaturii. La orice oră te duci, o vezi ieșind din pereții muzeului, plutind între Crețulescu și Grivița, mișcându-se fantomatic pe lângă exponate. Odată cânta la pianină, în sala de la parter, iar holul tot era plin de versuri, niște păsări de spumă. Astea sunt poeme pentru tine, Zenob, a zis ea, iar eu am rămas cu impresia că ține la mine. Alteori trece și nu mă vede, din ochi îi curg șiruri interminabile de furnici care se așază pe manuscrise, pe cărți poștale, în cuferele cu scrisori și cu povestiri nepublicate. Pentru că muzeul ăsta e făcut din cuvinte scrise cu cerneluri de vise.

Cum ai ajuns la Muzeul Literaturii? Nu cumva te-ai născut aici?

Nicidecum, Zenob! Înainte de asta am lucrat într-o bibliotecă și în fiecare zi mă întrebam cum au arătat cuvintele înainte de-a fi

tipărite. Așa am ajuns într-o zi la Muzeul Literaturii. Se anunțase concurs, iar felul în care era prezentat postul m-a făcut să nu stau pe gânduri. Promitea coordonare de evenimente, libertate de creație. A fost o încercare pe care am

parcurs-o cu bucurie și rezultatul m-a entuziasmat.

Exista deja sediul din Crețulescu?

Da, dar era la început. Nu erau organizate sălile, expozițiile. Într-un fel, am luat parte la nașterea acestui sediu, mai ales că am nimerit chiar atunci când se denumeau sălile. Să pui un nume e ca și cum ai lua parte la o întemeiere.

Care denumire de sală îți place cel mai mult?

Iosif Naghiu. Mă simt bine acolo, îmi dă un confort special faptul că poartă numele unui dramaturg pe care îl iubesc. Îmi place să-i citesc micropiesele, iar uneori le văd reprezentate. Mi-ar plăcea să pun în scenă un text de-al său, dar acesta este doar visul meu secret.

Și versuri când scrii? Te urmăresc pe-aici prin muzeu? Strigă după tine?

E posibil. Oricum nu le aud. Abia când plec spre casă îmi vin în minte frânturi din ziua care-a trecut, iar multe apar gata împachetate în hârtie pentru poeme.

serenadă/ fericirea are picioarele tale

Leonard Matei

lui M.G.

0
și dacă ochiul tău cel drept te smintește pe tine/
scoate-l și aruncă-l de la tine/ și dacă mâna ta cea dreaptă
te smintește pe tine/ taie-o și o aruncă de la tine/
căci mai folos îți este să piară unul din mădularele tale/
decât tot trupul tău să fie aruncat în ghenă/

1
tocmai picioarele vor să se odihnească mai repede/
mai repede decât mâinile gâtul sau colonul iritat/
adică să treacă în viteză pe lângă celelalte componente ale corpului/
un maraton pe care au calitatea de a-l câștiga din naștere/
și în loc de ovații/ lungii strategii ale liniștii care dă curs distanței/

Lecturile care ne bântuie scrisul

Laura Sorin

Se vorbește prea mult despre prima iubire și prea puțin despre influența primelor lecturi. Prima iubire este, de multe ori, o cicatrice care se vindecă și nici nu se mai vede (nici măcar o apendicectomie), în timp ce primele cărți pe care le-am citit ne impregnează mintea cum intră siropul într-o prăjitură, ajungând să influențeze ce ne place să citim, cum și pe cine iubim și, în cazul meu, ce scriem.

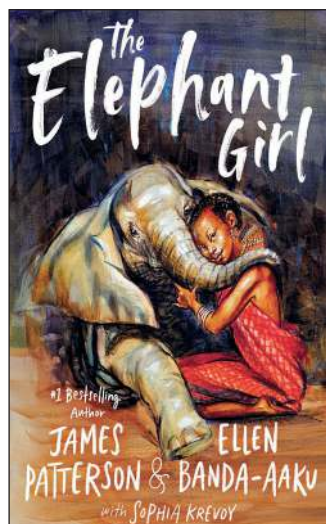
Ca adultă, am citit cu mare interes clasică și modernă și m-am îndrăgostit pe viață de scriitorii latinoamericani, dar când a venit

vorba să scriu, iată-mă revenind la copilărie. Lucrez la primul meu roman și am descoperit că, fără să vreau, ba chiar plănuiind cu totul altceva, i-am recreat, treptat, pe cei trei mușchetari ai lui Dumas. Mi s-au strecurat sub tastatură pe rând, mai întâi preferatul meu, Athos, alcoolic și taciturn, apoi un d'Artagnan mai timid, după care, deghizat, Porthos, trădat însă de naivitatea sa. Numai Aramis nu e Aramis, probabil fiindcă pe el nu prea l-am simpatizat. Sunt oarecum tulburată de apariția lor, fiindcă pe eroii copilăriei tale trebuie

să-i tratezi cu respect. Chapeau așadar pentru Alexandre Dumas, Karl May, Charlotte și Emily Brontë, Charles Dickens și Eugene Sue, care mi-au fermecat copilăria și cărora o să le dedic acest roman dacă o să-l termin vreodată.

Rădăcinile sunt însă mai adânci. Motivul pentru care scriu literatură fantastică (și mai nou încerc să înglobez în ea teme și motive folclorice românești) este că de mică îmi plăceau suspect de tare poveștile dătătoare de frisoane. Mi-a deschis gustul *Făt-Frumos din lacrimă*, basmul lui Mihai

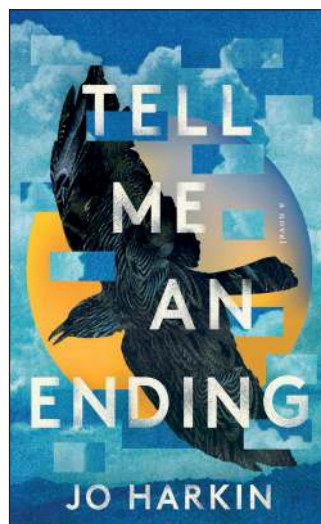
Eminescu: Muma Pădurii trecând munții și văile în pua ei de piatră, Genarul și floarea roșie din fereastră, morții care urcă în lună noaptea ca să benchetuiască... Și nu pot să nu o pomenesc pe Marta Cozmin, o scriitoare tragic de neapreciată, și basmul *Fecior din năvod*, cu uriașa pasăre de aur însuflețindu-se noaptea și pornind prin oraș, în timp ce, pe unde trece, brațele oamenilor se transformă în săbii și primele țipete încep să tulbure liniștea... Visez ca într-o bună zi un cititor să se plimbe și prin lumile mele cu aceeași înfiorare.

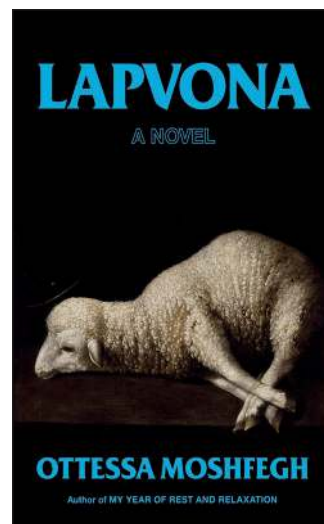
Literatură de vacanță
James Patterson, Ellen Banda-Aaku, Sophia Kreyov, *The Elephant Girl*, Arrow, 2022
O poveste tulburătoare, zguduitoare, dar, în același timp, și remarcabilă, despre prietenia dintre o fată (Jama) și un elefant (Mbegu). Deranjată de atitudinea agresivă, deplorabilă a celor din jur, Jama se împrietenește cu Mbegu, demonstrând că orice bariere și granițe pot fi depășite când respectul și prietenia sunt parte activă din spiritul umanității.

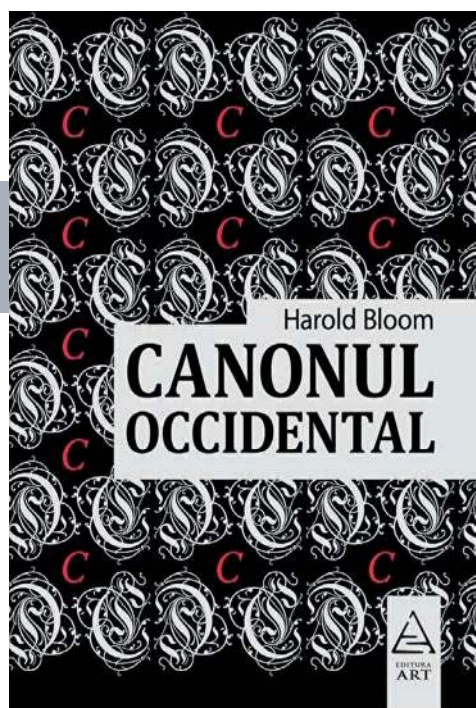
Poeme
Vlad Beu, *mamifere subatomice*, Tracus Arte, 2022
Mamifere subatomice reprezintă debutul în volum al lui Vlad Beu. Fost IT-ist, autorul abordează una dintre temele perene, care a făcut carieră de-a lungul istoriei – disputa dintre Dumnezeu și om –, și nu oricum, ci integrând elemente, funcții și concepte din programare & jocuri video. O lectură care te încarcă, te inspiră.

În replică la *Never let me go* a lui Ishiguro
Jo Harkin, *Tell me an ending*, Scribner, 2022
Jo Harkin abordează inedit în romanul *Tell me an ending* puterea memoriei – ca funcție psihică esențială a identității, a secretelor și a durerii umane. Pentru aceasta, autoarea pornește de la pretextul epic următor: oameni din întreaga lume primesc o notificare conform căreia la un moment dat au ales să li se elimine o amintire; acum, au posibilitatea să o reactualizeze. Acțiunea se canalizează, în special, pe viața a patru protagoniști care sunt puși în situația de a accepta sau nu acest pact „faustic”. Apărut recent la Simon & Schuster, romanul a fost unul dintre cele mai așteptate ale anului 2022.

Mister medieval
Ottesa Moshfegh, *Lapvona. A novel*, Penguin Press, 2022
Considerat cel mai incitant și important salt pe care l-a făcut Ottesa Moshfegh, volumul spune povestea lui Marek, fiul abuzat al unui cioban dintr-un sat medieval, care nu și-a cunoscut mama niciodată. Lipsa figurii materne este suplinită de Ina, moașa oarbă a satului, care l-a și alăptat pe Marek. Fabulosul, miraculosul, misterul intervin tocmai prin condiția Inei, întrucât protagonistul are capacitatea de a stabili legături subtile cu lumea naturală, cu lumea spiritelor etc. Pe întreg parcursul cărții se subliniază, astfel, că linia dintre viață și moarte, dintre lumină și întuneric, dintre orbire și vedere este (aproape) inexistentă.

Acum, la reducere

Harold Bloom, *Canonul Occidental*, Ediția a II-a, Editura Art, 2018

Ediția a II-a, revăzută, a cărții *Canonul Occidental* a reapărut la Editura ART în 2018, iar recent editura a readus-o în atenție, cu o reducere generoasă.

Privind retrospectiv, unii dintre termenii care ar putea defini volumul lui Harold Bloom sunt intriga & polemica. De ce? Pentru că, prin valoarea sa premonitorie/anticipativă, prin forța limbajului, prin puterea persuasivă etc. cartea a reușit să stârnească unele dintre

cele mai virulente polemici și intrigi din spațiul cultural/literar mondial, cu efecte și astăzi. Aproape că nu există studiu sau simplu articol din presa literară care să nu invoce labilitatea canonului în numele acestei cărți. Odată cu apariția sa, a început și rearanjarea ierarhiilor valorice, multe dintre cutumele tradiționale dispărând pur și simplu. Deși volumul a fost publicat pentru prima dată în 1994, *Canonul literar* este o lectură nelipsită din bibliografiile facultăților de Litere.

Două cărți cu nume cunoscute în titlu: *La Socrate* și *Șoferul din Oz*

Alina Gherasim, *La Socrate*, Editura Oscar Print, 2020

Aventura romanului *La Socrate* începe în Mangalia copilăriei naratoarei, pentru a se continua pe meleagurile strămoșilor personajului principal feminin, în Monemvasia. Înainte de a fi o poveste de dragoste, este, în primul rând, o poveste de viață, a maturizării celor două personaje principale – naratoarea și Socrate – și o poveste a căutării rădăcinilor acestora.

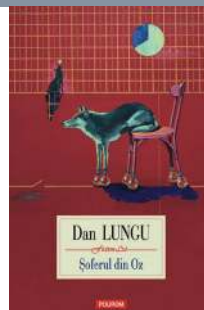
Cartea abordează teme actuale și delicate, ca sexualitatea femeii, locul ei în societate, căutarea identității personale și etnice, homosexualitatea, migrația modernă sub toate aspectele ei, boala și moartea, reușita profesională și personală, într-un amestec proaspăt și original. De asemenea, merită subliniat faptul că, deși unele capitole exultă sexualitate,

limbajul nu alunecă nicio clipă în vulgaritate, ca la atâția autori contemporani din toate țările.

Prietenia dintre cei doi copii, apoi adolescenți, despărțiți de soartă, continuă după o regăsire la anii maturității. Cei doi, schimbați, și totuși aceiași dintotdeauna, de la Mangalia, aștern punte peste decenii, descoperindu-și prietenia acolo, intactă, o altfel de dragoste decât cea la care visau odinioară, atemporală, perpetuă, tocmai prin această continuitate.

Bunica Evanghelina, deși personaj secundar, este cea care

Dan Lungu, *Șoferul din Oz*, Polirom, 2022

Sergiu, șoferul interlopului denumit foarte sugestiv Boss, este un individ cu o corporalitate proeminentă, care dispune de o sensibilitate și bunătate sufletească nemărginită. Aflat într-o relație amoroasă încă din liceu cu Oana, casierită la un supermarket, își fixează ca scop obținerea unei sume cel puțin modice pentru a-și asigura un trai decent alături de persoana iubită. Astfel, Sergiu ajunge șoferul unui interlop, tipologie vădită a individului care după Revoluție își clădește propria afacere necurată, lăsând banul să îi dicteze codul (a)moral.

După această experiență, Sergiu are un moment relevant, descoperind că singura alternativă pentru a avea o viață (cel puțin) obișnuită, decentă, este de a intra în lumea interlopă. (Alexandra Ruscanu)

a crescut-o și a educat-o cu dragoste pe naratoarea, învățând-o nu numai limba greacă și nostalgia Itacăi din care plecase tatăl ei, stabilindu-se în altă cetate cu greci, la altă mare, Callatis-Mangalia. Portretul ei, reflectat în amintirile femeii care crește, se împletește cu prezentul naratoarei care i-a moștenit *rădăcinile aeriene*, gata de a se stabili oriunde fără să aparțină total niciunui loc.

Romanul alternează în mod cinematografic, prezentul din Monemvasia cu trecutul din Mangalia. (Marina Costa)

Foame contra Eleganță (Cum era la ei)

Flavia Iosef

Poezia spaniolă a fascinat și continuă să fascineze...

Ne putem opri fără mari dificultăți la secolul XX dacă suntem în căutarea a ceea ce se poate numi o altfel de poezie. Mauricio Bacarisse ne propune, în *Manifestarea foamei (Manifestación del hambre)*, un contrast dur între foamea care a planat asupra societății spaniole a secolului trecut și eleganța inutilă a străzilor decorate parcă pentru vremuri mai bune, vremuri care au întârziat, însă, să apară. Sărăcia evidentă la nivel exterior, dar mai ales interior a muncitorilor oferă privitorului o imagine tristă a decadenței umane: „Bieți muncitori miserabili/

femei, foști grokieni,/ copii cu chipuri înfricoșătoare,/ ținându-se cu toții de mână”. Această paradă grotescă dezamăgește ochiul de poet de secol XX, dar și ochiul de cititor de secol XXI, fără a-l uimi însă pe niciunul dintre ei. Doar nu e prima dată când auzim de oameni chinuți de griji și de neajunsuri, obligați fiind pe deasupra să suporte poleiala aparentului progres. Culmea ironiei este că tot acești miserabili (la propriu și la figurat) ai societății sunt priviți cu „repulsie”: „Și conștiința-nsiropată/ cu repulsie-i privea/ fără a ști că-ntruchipau un avertisment/ pe care Foamea i-l trimitea Eleganței”.

„Conștiința-nsiropată” ne ajută deja să ne imaginăm o figură dictatorială amestecată de propria dulceață excesivă. În timp ce această figură nu face mai mult decât să privească cu repulsie, categoria inferioară a societății își continuă obedientă parada și strică. Strică, prin veridicitatea ei, aparența construită cu atâtea eforturi a eleganței. O Eleganță clădită pe umerii Foamei. Și cu asta am spus tot!

Sau poate ar mai fi ceva de adăugat: conștientizarea ridicolului pe care sunt nevoiți să-l joace îi reduce uneori pe oameni la ceea ce ne prezintă și Bacarisse în poezia lui: o înlănțuire aproape

amorfă, omogenizată de foamea trupească și spirituală, care continuă parada în pasul dictat, aristocratic și vetust, până când nu vor mai avea putere nici măcar să râdă de această șaradă socială.

Poezia spaniolă a contrariat și continuă să contrarieze...

Note despre Burluik

Camelia Dinu

Burluik a avut o viață lungă (1882-1967), spre deosebire de mulți dintre congenerii săi, animatori ai grupărilor avangardiste: Maiakovski s-a sinucis, Velimir Hlebnikov a murit la aceeași vârstă ca Maiakovski, 36 de ani, rățând bolnav prin provincia rusă și încercând să-și publice versurile, Benedikt Livșiț a fost împușcat sub acuzația nefondată de conducere a unei grupări contraravoluționare, Igor Terentiev a stat cinci ani la închisoare, apoi a fost din nou arestat și finalmente împușcat ca „dușman al poporului”. Mulți alți artiști avangardiști au sfârșit în Gulag.

În contextul dezamorsării futurismului de la „centru”, din marile orașe, și profitând de turneele sale de promovare a mișcării, organizate în provincia rusă și apoi în Orientul Îndepărtat Rus, în 1920 Burluik a emigrat împreună cu familia și s-a desprins de realitățile rusești, cel mai probabil presimțind catastrofa. Astfel, a reușit să scape de presiunea constituirii Uniunii Sovietice și a transformărilor dramatice din societatea rusă și din grupurile de artiști din acea perioadă zguduitoare.

Fiind printre cei mai cunoscuți artiști ai vremii în Rusia, Burluik a fost întâmpinat cu entuziasm în Japonia (1920-1922), unde a continuat să creeze artă futuristă. A avut o influență notabilă asupra

picturii japoneze moderne, iar istoricii de artă îl consideră unul dintre fondatorii futurismului japonez. În cei doi ani petrecuți în Japonia, a pictat aproape trei sute de tablouri cu tematică niponă, iar

banii obținuți din vânzarea acestora i-a folosit pentru a lua vaporul spre America. S-a stabilit în 1922 la New York și a avut nevoie de peste douăzeci de ani ca să obțină recunoaștere și stabilitate financiară. Plecarea în Japonia și apoi în America poate fi explicată, pe de o parte, de dorința de a sta departe de evenimentele sumbre din Rusia de după Revoluția din Octombrie și de presiunea puterii, care începu să-i exploateze și apoi să-i lichideze pe avangardiști, dar și de interesul firesc al unui artist activ de a vedea lumea, de a cuceri noi teritorii. Burluik era fascinat de călătorii: ajunge și în Australia, iar în anii '60 revine în Europa, vizitează Cehia, Italia și, temporar, URSS, unde, pe de o parte, este persiflat din cauza idealurilor sale futuriste considerate perimate, la care nu renunțase și pe care le susținea la fel de ostentativ, pe de altă parte îi este interzisă publicarea.

Burluik a pictat mii de tablouri (peste 12 000, împrăștiute prin toată lumea), a scris sute de poezii și a obținut recunoașterea în trei țări: Rusia, Japonia și America. Pe lângă calitățile sale artistice, s-a dovedit un vizionar lucid.

Fiecare propoziție din roman e un vers

Paul-Daniel GOLBAN

Romanul *Charlotte* de David Foenkinos, apărut la Editura Nemira în colecția „Babel” în 2015 și recompensat cu Premiul „Renaudot” și Premiul „Goncourt des Lyceens”, spune povestea pictoriței de origine germană Charlotte Salomon, care și-a găsit sfârșitul la Auschwitz la numai 26 de ani, în timp ce era însărcinată. Perspectiva este cea auctorială, a scriitorului care se face simțit în povestire, incluzând pasaje în care explică cât de greu a fost să redea povestea luptătoare din prisma alegerii formei scrise. Fiecare propoziție din roman reprezintă un vers, o modalitate tehnică de a reda unicitatea fiecărei clipe din viața lui Charlotte.

Protagonista reprezintă o insulă de putere, încredere și consolare în lumea de lângă ea în care sinuciderile se țin lanț în ceea ce devine o „rutină a morții”.

Familia Charlottei are o istorie întunecată, mulți membri alegând calea sinuciderii, fapt ce lasă o amprentă puternică asupra viitoarei pictorițe. Întunerul pune stăpânire pe viața mătușii sale, prima Charlotte. O scenă lugubră este cea în care micuța Charlotte învață să își citească numele de pe piatra de mormânt a mătușii. În 1917 se naște viitoarea pictoriță, fiica Franziskăi și a medicului de front Albert Salomon. Tăcerea pune stăpânire pe Franziska, din ce moment este

atât de rar vizitată de Albert. Și aceasta, într-un moment de neatenție din partea celorlalți, reușește să se sinucidă.

În antisemitul Berlin al anilor 1930, Charlotte reușește ce alte fete doar visau: obținerea unui loc la Universitatea de Artă. Dar, la sfârșitul anului, premiul care îi revenea a fost dat altei colege, ceea ce o determină pe Charlotte să renunțe la universitate pentru totdeauna, luând drumul Franței spre Villefranche-sur-Mer cu scopul de a fugi din calea nazismului. Scriitorul alege un citat din Billy Wilder pentru a descrie acea perioadă: „Pesimiștii au sfârșit la Hollywood, optimiștii la Auschwitz.” (p. 55).

Așadar, pesimiștii erau cei norocoși și cei care scapă cu viață, căci ei își dădeau seama de atrocitățile ce aveau să urmeze. Dar, la Villefranche-sur-Mer, paradisul creativ în care stătea este curmat de sinuciderea bunicii, semn că arborele genealogic se stinge încet-încet, și de intrarea trupelor naziste în Franța. Deși la un moment dat Charlotte ia decizia de a se sinucide în 1953, sfârșitul avea să îl găsească la Auschwitz. Viața ei e descrisă până în ultima secundă, până în clipa dinaintea morții.

Celebritatea cărții atestă miza scriitorului: aceea că nu s-au spus încă toate povestirile despre Holocaust.

Evenimente la Muzeul Literaturii, București

Andreea Balaban

La MNLR a început perioada evenimentelor cu public. Luni, 9 mai 2022, de la ora 17.00, la sediul din *Str. Nicolae Crețulescu 8*, Muzeul Național al Literaturii Române organizează o serie de evenimente care marchează înființarea primei entități interstatale, menite să configureze o nouă filosofie a valorificării diversității și a pluralismului de opinie: Uniunea Europeană.

În contextul actual, această celebrare vine ca o confirmare a importanței solidarității și a coeziunii pentru menținerea unui climat de pace și de stabilitate – condiții fundamentale pentru conservarea valorilor culturale actuale și pentru stimularea unor atitudini integratoare care oferă publicului oportunitatea de a experimenta literatura, muzica și arta, în general, printr-o multitudine de forme și nuanțe.

Astfel, programul MNLR pentru acest eveniment abordează trei direcții fundamentale: educația, viziunea istorică și cea culturală asupra Europei, așa cum s-au profilat înaintea și după jumătatea secolului trecut.

Programul complet al evenimentelor se găsește aici.

Alături de *Atelier de artist* | *Margareta Sterian*, deja semnalat, menționăm și *Expoziția „Nomos. Himere și Garguie* | *Christian Paraschiv*, ambele organizate la sediul din *Calea Griviței 64-66, Sala „Petru Creția”*
10 – 28 mai 2022

Muzeul Național al Literaturii Române vă invită marți, 10 mai 2022, ora 18.00, la vernisajul expoziției cu titlul „*Nomos. Himere și Garguie*” a artistului Christian Paraschiv.

„Această expoziție stă la întâlnirea dintre o frumoasă îndrăzneală și o nobilă datorie. Probabil că una dintre cele mai frumoase

provocări din istoria artelor este încercarea picturii de a aborda temele sculpturii – o temeritate pentru care Christian Paraschiv este în cel mai potrivit moment al evoluției sale artistice. Garguiele gotice, himerele, plăsmuirile imaginației medievale care ies din zidurile marilor catedrale spre noi, deopotrivă pentru a ne apăra și a ne speria, evocă un gen de spiritualitate care ni se pare îndepărtată și străină, căci am învățat cu toții, anapoda, sub influența iluminismului, că Evul Mediu e întunecat și opac, populat cu oameni proști, înapoiți și cruzi. Doar că, pentru un artist de intensă spiritualitate

precum Christian Paraschiv, pledoaria pentru actualitatea imaginării gotice este un fel de datorie culturală față de un adevăr profund. Expoziția aceasta ne arată că nobilele datorii se împlinesc numai cu frumoasă îndrăzneală.” (Sever Voinescu)

Evenimentele online continuă cu mini-Cafeneaua critică online. Invitatul episodului #129 al mini-Cafenelei critice online, de luni, 9 mai 2022, este Romulus Brâncoveanu, poet, eseist, autor de studii de filosofie și de filosofie politică, profesor al Universității din București. Invitata episodului #130 al mini-Cafenelei critice

online, de joi, 12 mai 2022, este Cristina Bolborea, artistă ceramistă, profesoară la Universitatea Națională de Arte din București.

Amfitrion: Ion Bogdan Lefter.

Joi, 12 mai 2022, ora 20.00, pe site-ul MNLR / *pe platforma culturaindirect.ro* / *pe pagina de facebook* poate fi urmărită Litera MOV, cu Doina Ruști, iar vineri, 13 mai 2022, ora 19.00, *pe site-ul MNLR*, *pe platforma culturaindirect.ro* și *pe pagina de Facebook* a MNLR, ne întâlnim cu Cosmin Ciotloș | Ambreiaj #10.

Primăria Capitalei MNLR 65

ZIUA EUROPEI

10.00 - 18.00
Expoziția Bauhaus 2022

17.00
Dezbateri între licee pe teme europene
Rolul mass-media și al platformelor de socializare
în promovarea valorilor naționale și europene

18.00
Europa: trecut, prezent și viitor
Prezintă: istoricul Adrian Cioroianu

19.00
Spiritul european în literatură | dezbateri
Participă:
Magda Cărneci
Ioana Părvulescu
Radu Vancu

9 mai 2022

Sediul MNLR din
Strada Nicolae Crețulescu 8

Plugarul și Moartea. Omul și umbra. Actorul și holograma

Cristiana Gavrilă

Într-un moment al omenirii când nesiguranța plutește la fiecare colț de viață, când teama ia dimensiuni paroxiste și ne face să interogăm tot ceea ce cunoașteam înainte de suspendarea într-o clipă zero a izolării planetare, când Europa stă pe un butoi cu pulbere și tragediile războiului se întâmplă lângă noi, Silviu Purcărete ne pune în față un dialog profund revoltat al omului față în față cu moartea. Inspirat de scrierea germanului Johannes Von Tepl, datată pe la 1400 și repusă în circuit în secolul trecut, scenariul lui Silviu Purcărete este un eseu dramatic și vizual, o introspecție a singurătății în absența iubirii, transformată într-un coșmar obsedant, într-o revoltă în gol în fața unui destin implacabil și de neînțeles. *Plugarul* lui Von Tepl nu cunoaște resemnarea și acceptarea eroilor antici în fața destinului tragic. El rătăcește însoțit de întrebări filozofice prin bezna sufletului omenesc și caută răspunsuri juste în argumentele valorilor vieții: o soție tânără, frumoasă și mamă devotată nu poate fi secerată de moarte fără nicio explicație.

Plugarul și Moartea de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași este un spectacol greu, aproape apăsător, provocator, atât pentru actori, cât și pentru spectatori. O întoarce la întrebări al căror singur răspuns este moartea, iar singura formă de apărare în fața suferinței este lipsa totală de iubire, distanțarea, absența oricărei forme de afectivitate. Adică o altă întruchipare a morții încă din timpul vieții...

Călin Chirilă, actor din distribuția piesei *Plugarul și Moartea*, face un maraton performativ, cu un dozaj perfecționist al mijloacelor și al energiei, având un joc atent, nuanțat, introvertit, dincolo de pasajele declamative ale textului. Dublează cu emoție controlată dialogul aproape socratic semnat de Von Tepl și Silviu Purcărete. Nu știm dacă regizorul a ales acest

text anume pentru el sau a căutat actorului pentru aceste personaje, dar întâlnirea este una împlinită până la contopire. Călin Chirilă impresionează prin exactitatea matematică de a se coordona și a controla scena pentru că, pe rând, cele două personaje se transformă în holograme. Am putea spune că, simultan, actorul are ca partener de scenă propria umbră. Și ce expresie teatrală puternică, întrepătrunsă de metaforă și realitate, a găsit Purcărete pentru această întâlnire a omului cu moartea...

O muzică din străfunduri cu ritmuri învăluitoare (Vasile Șirli), o lumină încețoșată, decupată de pereți înalți și cenușii, un spațiu sărac în care apar și dispar elemente de decor (tot holograme) în funcție de amintirile Plugarului, bănuite de soția sa moartă (Diana Chirilă este o prezență puternică în acest rol) și de detaliile scenelor, toate conturează un tablou plastic în mișcare, compus cu simplitate, dar cu o tehnică video cu exactitate controlată. Aici, bănuim că se completează estetic doi creatori vizuali, scenograful Dragoș Buhagiar și video designerul Andrei Cozlac, redescoperind împreună valorile teatrale ale proiecției pe scenă sau

chiar inventând altă convenție a actorului cu spațiul de joc. *Plugarul și Moartea* este unul dintre puținele spectacole de teatru realizate în ultimii ani în România, unde tehnica video și prezența imaginii filmate depășesc rolul de comentariu sau expresie plastică, devenind spațiu teatral și, mai ales, prezență teatrală cu impact. Fără o echipă tehnică performantă, cu atenția lucrului în filigran, acest efect ar fi imposibil. *Plugarul și Moartea* este nominalizat anul acesta la categoria *Cel mai bun Spectacol*, în cadrul Premiilor UNITER.

Știm că spectacolul a fost lucrat în timpul pandemiei, de la distanță, fără întâlnirea actorilor cu regizorul. De asemenea, există o variantă a spectacolului special realizată pentru mediul online (dar aici nu ne oprim asupra ei). Însă, ceea ce este cu adevărat important este faptul că odată adus pe scenă, în fața publicului, spectacolul semnat de Silviu Purcărete încorporează o estetică specială unde actorul și umbra, prezența și proiecția, vechiul și noul se contopesc în aceeași realitate scenică, purtând mesajul unui text din Evul Mediu, printr-un dialog viu și modern cu publicul de astăzi.

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017

ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,

Cătălin D. CONSTANTIN,

Doina RUȘTI,

Radu ALDULESCU,

Catrinel POPA,

Enrique NOGUERAS,

Roberto MERLO,

Sebastián TEILLIER,

Adriana TITIENI IRIMESCU,

Emanuela ILIE,

Ciprian HANDRU,

Bianca ZBARCEA,

Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>

e-mail: optmotive@gmail.com